

Två sidor av samma mynt: Personcentrerat perspektiv i äldrevården

En litteraturstudie

Mohammad Bakhshi

Lärdomsprov

Sjukskötare

2022

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Sjukskötare 2018
Identifikationsnummer:	
Författare:	Mohammad Bakhshi
Arbetets namn:	Två sidor av samma mynt: personcentrerad perspektiv i äldre-vården- Enlitteraturstudie
Handledare (Arcada):	
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>Begreppet personcentrerad vård uppfattas olika av sjukskötare. Det betyder att det finns oklarheter i begreppets betydelse. Då man arbetar som sjukskötare inom vården är det viktig att veta att patienten står i centrum. Det finns få studier inom det här området i Finland. Arbetets syfte är att definiera personcentrerad vård och betydelsen av ett personcentrerat arbetssätt inom äldrevården. Forskningsfrågorna är: 1.Vad betyder ett personcentrerat arbetssätt inom äldrevården? 2.Vilka fördelar finns i att arbeta personcentrerat inom äldrevården? Metodvalet i studien är en allmän litteraturstudie och för den gjordes datainsamling i databaserna Academic Search Complete, Google Scholar, Sage och Pubmed, både med sökord och genom manuell sökning. I studien har använts tio artiklar och de genomgick en innehållsanalys. I resultatet framgick att personcentrerad vård för sjukskötaren i ett omvårdnadsperspektiv framför allt innebär att varje person har ett individbehov i centrum för omvårdnaden och omvårdnaden måste utformas specifikt för varje individ.</p>	
Nyckelord:	Personcentrerad vård & kommunikation, Bemötande, Förutsättningar.
Sidantal:	26
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Nurse
Identification number:	
Author:	Mohammad Bakhsi
Title:	Two sides of the same coin: person-centred perspective in elderly care- a literature study.
Supervisor (Arcada):	
Commissioned by:	
<p>Abstract: The concept of person-centered care is perceived differently by nurses. This means that there are ambiguities in the meaning of the term. When you work as a nurse in healthcare it is important to know that the patient is at the center. There are few studies in this area in Finland. The aim of the work is to define person-centered care and the importance of a person-centered working method in elderly care. The research questions are: 1. What does a person-centered working method mean in elderly care? 2. What advantages are there in working person-centredly in elderly care? The method chosen in the study is general literature study and for its data collection was done in the databases Academic Search Complete, Google Scholar, Sage and PubMed both with research words and by manual search. Ten articles were used in the study, and they underwent a content analysis. The results showed that person-centered care for the nurse from a nursing perspective above all means that each person has an individual need at the center of the nursing care and the nursing care must be designed specifically for each individual.</p>	
Keywords:	Person-centred care & communication, Treatment or respond, condition
Number of pages:	26
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	6
1.1	Patientlagen.....	8
1.2	Lagstiftning för vårdpersonal	8
2	Vårdprocess och upplevelser av personcentrerad vård	9
2.1	Vård	9
2.2	Vårdprocessen	9
2.3	Vård och omsorg av äldre	9
2.4	Upplevelse av äldrevård	10
3	Anhörigas roll för beslutsfattande om omvårdnad	11
4	Syfte och frågeställningar	12
5	Metod	12
5.1	Litteraturstudie och innehållsanalys	12
5.2	Litteraturstudie.....	12
5.3	Innehållsanalys.....	13
6	Etiska Frågor och forskningsetik	14
7	Analys	16
8	Innehållsanalysen	17
9	Resultat	18
9.1	Artikelanalys	18
9.2	Personcentrerad vård & kommunikation	18
9.3	Bemötande	20
9.4	Förutsättningar	20
9.5	Diskussion	21
9.6	Resultatdiskussion.....	21
9.7	Metoddiskussion.....	22
10	Källor	23

INLEDNING

Enligt Statistikcentralen ökade antalet personer som fyller 70 år eller mer till 874 314 i slutet av år 2019. Bland de äldre är antalet kvinnor högre än antalet män. Mängden äldre människor ökar snabbt i hela världen (Findikator 2020). Denna förändring innebär både utmaningar och möjligheter i samhällen, vilket betyder att kravet på primärvård och långtidsvård ökar, samtidigt som det krävs mera personal och en mer åldersvänlig miljö (Who 2020).

Jag har arbetat inom både serviceboenden och hemsjukvården i ca fem års tid, oftast inom serviceboenden. Jag har aktivt deltagit i olika möten som har behandlat vårdens kvalitet, vårdplaner och överenskommelser med närstående. Under min arbetslivskarriär har det uppstått frågor som blivit obesvarade, fast allt har gjorts enligt patientens vårdplan och önskemål; anhöriga och patienter har ändå varit missnöjda över vårdens kvalitet.

Ur min egen synvinkel verkar det som om kvaliteten är bra för klienterna, men personalens önskemål är att det ska finnas tillräckligt med personal och att arbetstimmarna ska räcka till mer än grundvård. Det är ofta brist på personal och tid under veckoslut och då känns det svårt att kunna ordna aktiviteter för äldre som bor hemma eller på serviceboenden. Ibland hamnar vårdpersonal i sådana situationer där arbete, hem och ekonomi stressar så mycket att det blir svårt att hantera och behärska det egna välmåendet.

Personcentrerad vård är ett fundament för att man ska kunna förändra och förbättra en traditionell vårdmiljö till en åldersvänlig miljö. Undersökningen visar hur äldre patienter upplever äldreomsorgens vårdkvalitet i Finland: över lag uppskattar de vården. Däremot svarade de flesta klienterna som bor hemma att de känner sig ensamma (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019).

Det finns fortfarande brister i äldreomsorgen. För att man ska kunna förbättra den personcentrerade vårdkvaliteten krävs det att man lyssnar mera än tidigare på de äldre, att personalen och anhöriga har förmåga att se vårdkvalitet och tillräcklighet i tjänster, att äldres önskemål skrivs in i vårdplanen och rehabiliteringsprocessen. Slutligen bör verksamheten omformas så att den främjar och uppfyller målsättningarna. (THL 2021). Den här undersökningen kommer att beskriva personcentrerad vård inom äldreomsorgen och vad ett

personcentrerat arbetssätt betyder med hänsyn till självbestämmande, medverkan och integritet.

1 BAKGRUND

Både personcentrerad vård och patientcentrerad vård definieras med orden god humanistisk vård, som innefattar empati, respekt, intresse, relation, kommunikation, beslutsfattande om egen vård och samordnad vård. Personcentrerad vård inriktar sig på att inställningen till patienten ska förändras så att hen aktivt kan delta i utformningen av sin vård. Det innebär att det ska finnas förutsättningar för patienten att själv kunna bestämma och göra val som relaterar till hens hälsa (Vårdhandboken 2020b).

Begreppet personcentrerad vård skiljer sig från patientcentrerad eftersom personcentrerad vård handlar om ett meningsfullt liv medan syftet med patientcentrerad vård är att patienten ska få ett fungerande liv (Vårdhandboken 2020a).

Personcentrerad vård är mer utav ett kärnvärde som riktar sig till t.ex. behörig vårdpersonal och hur de beaktar personer med individuella och unika behov. Kärnvärdegrunden för vårdpersonalen är ansvarfullhet, och innehåller t.ex. identitet, kommunikation, respekt och självbestämmande (Vårdhandboken 2020a).

I stället för ordet patient, klient eller kund använder jag person eller äldre människor som benämning. Orden person eller äldre människor representerar en personcentrerad vård i högre grad vilket inbegriper sjukdomen, med andra ord den sjuka kroppen som kopplas till en sjukvårdsinstitution. Personen har en sjukdom eller är i ett hälsotillstånd som medför en relation till vårdare, och ses som en person med unika behov, erfarenheter och mänskliga resurser (Vårdhandboken 2020b).

En äldre vårdare inom specialistsjukvården kan befinna sig i en sådan situation att hen behöver stödjas och uppmuntras för att främja miljön, kommunikationen och handledningen

till äldre personer. Vårdpersonalen behöver vara i kontakt vid möten med äldre och närstående för att få sin identitet bekräftad (Eriksson 2018 s. 8).

En prioritering för sjukskötare är att skapa en sådan miljö för personen att hen ska kunna tänka, och fatta egna beslut för att inte kränka personens integritet. Sjukskötare har fyra huvudsakliga ansvarsområden som är att främja hälsa, avvärja eller förhindra sjukdom, bota sjukdom och lindra lidande (Svensk sjuksköterskeföreningen 2022).

Den patientcentrerade vården ska utgå från att patienten är en person med individuella önskemål, behov och erfarenheter, så att vården så långt som möjligt ska utgå från patienten. Den personcentrerade vården kan också ge en bild av en vårdfilosofi som bygger på humanistiska idéer om att alla människor är olika, unika, värdiga och jämlika (McCormack & McCance 2010 s. 9).

I litteraturen som beskriver personcentrerad vård är fokuseringen på personen central. Förutsättningar för en professionell sjukskötare är att hen är professionellt sakkunnig, och har utvecklat mellanmännsliga och sociala färdigheter, är pålitlig i sitt arbete, kan tydligt uttrycka övertygelser och värderingar, samt känner till sina begränsningar. En sakkunnig sjukskötare innehar kunskap och färdigheter och kan fatta beslut, prioritera vården och ingripa i arbete kring kvalitet gällande medicinska vårdsynpunkter (McCormack & McCance 2010 s. 42 - 45).

Sjuksköterna ska ha högt kunnande, mellanmännsliga sociala färdigheter och förmåga att reflektera och kommunicera på olika nivåer. Därtill pålitlighet i arbetet som vittnar om entusiasm, och en uppfattning eller ett sinne för att de vill ge den vård som är bäst för den äldre. En prioritering för sjukskötare är att hen är trogen sina värderingar och förstår att detta kan påverka äldres beslut. Detta understryker vikten att känna sig själv och det innebär man först behöver ha insikt om hur man fungerar som personer innan man kan hjälpa andra. (McCormack & McCance 2010 s. 47 - 49)

1.1 Patientlagen

Enligt lagstiftningen har patienten rätt till god sjukvård och samtidigt rätt till gott bemötande. Patientlagen syftar till att förstärka patientens ställning i vården genom att stödja självständighet, medansvar och integritet. Enligt lagen är vårdpersonalen ansvarfull och skyldig att involvera patienten i hans vårdplan genom att lyssna och se till patientens önskemål och behov. I patientens rättigheter definieras att hen omedelbart ska få information om sin vård och själv ha rätt att bestämma över sin vårdplan som har gjorts upp från vårdpersonalens sida. Enligt lagen har anhöriga eller närstående rätt att få information om patientens vård, så att anhörigas synpunkter kommer fram om det behövs för att ge informationen patientens tillstånd eller tillfrågas om samtycke. (Finlex 2020)

1.2 Lagstiftning för vårdpersonal

Lagstiftningens målsättning är att öka patientens säkerhet, trygghet och skapa en sådan miljö att patienten känner sig mer bekväm. Enligt lagstiftningen är vårdpersonalen skyldig att ge individualiserad information så att patienten förstår den och därmed kan fatta självständiga beslut om sin vård (Finlex 2020).

2 VÅRDPROCESS OCH UPPLEVELSER AV PERSONCENTRERAD VÅRD

2.1 Vård

Vårdprocessens börjar med att man belyser ordet vård och beskriver kartläggningar över vårdprocessen. Eriksson förtydligar att de som först använde termen vårdprocess menar att det ingår mera i den och anser att vårdsituationen består av tre termer, vilka är vårdarens skicklighet, vårdarens reaktioner och vårdverksamhet till patientens fördel (Eriksson 2018 s. 33).

Vård är både en vetenskaplig och en praktisk verksamhet vilket innebär att vård inte kan vara enbart medicinska problem, till exempel att operera, lägga förband och skriva ut mediciner. Vårdarens ursprungligen uppgift är att vårda patienten och det handlar om att ha både praktisk och teoretisk kunskap. Eriksson betonar att vården handlar mer om människor, hälsan och mänsklighet inom vården (Eriksson 2018 s. 28)

2.2 Vårdprocessen

Vårdprocessen skapas av en patient och vårdare i en relation som kopplas till hälsoprocesserna. Relationen mellan patient och vårdare byggs upp i mötet mellan dem och det innebär att mötet är grundläggande för relationen där patienten bemöts öppet och är delaktig i vårdprocessen. Vårdprocessen är ett samspel mellan vårdare och patient och innebär en ömsesidig påverkan på varandra i olika vårdprocesser. Vårdprocessens faser är att man kartlägger, planerar, förverkligar och utvärderar vården (Eriksson 2018 s. 33).

2.3 Vård och omsorg av äldre

Åldrandet börjar den dagen man är född och pågår tills man blir en äldre, men en fråga dyker upp: Hur gammal är en gammal? Det har visat sig att en 65-åring tidigare kallades äldre medan man tvärtom nuförtiden inte kan kalla en 65-åring en gammal människa.

Det biologiskt åldrandet är den naturliga väg som alla levande organismer går genom i form av åldersförändringar. Det innebär att alla organfunktioner i kroppen blir nedsatta med tiden. Utseendet och huden förändras och inne i kroppen förändras hjärna, skelett och leder med mera. Med tiden har inte kroppen inte längre ork att kontrollera åldrandet. Då sker fysiologiska åldersförändringar och det blir till exempel för svårt att reglera blodtryck, kroppsvärme och sinnesfunktioner. Åldrande ögon förlorar synen och hörseln försämras (Kirkevold 2010 s. 50).

THL beskriver kring välbefinnande att det är många saker som påverkar äldres mående, till exempel att upprätthålla de kognitiva funktionerna, att upprätthålla aptiten och motionera, att främja sociala kontakter och vara i kontakt med familj och andra närstående eller vänner.

För att främja äldres välbefinnande är kommunens uppgift att stödja äldres delaktighet och funktionsförmåga i alla de äldres livssituationer. Det hör också till social-och hälsovårdstjänster att främja äldres välbefinnande, att erbjuda olika verksamheter och aktiviteter som kan påverka välbefinnandet. Syftet är att skapa ett gott liv som alla äldre personer ska ha likvärdiga möjligheter till (THL 2021).

2.4 Upplevelse av äldrevård

Personcentrerad vård och omvårdnadsbegrepp som man kan förtydliga Prioritering för personcentrerad vård är att man sätter personen i centrum vilket betyder att man ser människan. Meningen med personcentrering är att livsperspektiv blir inblandad i hälso-och sjukvården, vilket betyder att människan inte är en maskin som ska repareras i hälso-och sjukvården. Vid personcentrering ska man utgå från människans behov, och då behöver man värdesättas som människa inom hälso-och sjukvården och då ska man finna en plats för detta område. (Svensk sjuksköterskeförening 2010)

Livsperspektivet i personcentrerad vård kan man tolka på det sättet att kommunikationen är viktigt för vårdpersonalen, vilket innebär att vårdpersonalen avgör då man ska lyssna, tolka och förstå eftersom det kan hjälpa en person. (Svensk sjuksköterskeförening 2010)

3 ANHÖRIGAS ROLL FÖR BESLUTFATTANDE OM OMVÅRDNAD

Idag växer befolkningmängden eftersom äldre personer lever längre än tidigare. Ordet närstående betyder att vi alla är anhöriga eller närstående till våra föräldrar, barn, bröder, systrar och andra släktingar. Andra perspektiv räknar också vänner, grannar och arbetskamrater som närstående (Jegermalm et al. 2013).

En annan studie framhåller att då man är närstående till en äldre person känner man ett stort ansvar och tryck men också en glädje och ett välbefinnande (Erikson et al. 2018). Författarna menar att ett större antal äldre personer behöver hjälp många gånger och det betyder att de närståendes har en stor betydelse för de äldre och deras vård. Man kan använda närstående som stöd i vården för äldre person som har svårigheter att fatta beslut om sin vård. Forskningen i den här studien visar att den personcentrerade modellen visar på närståendes viktiga roll i omvårdnaden för att hjälpa den äldre och stödja hans välbefinnande. Hälso- och socialvårdslagstiftningen visar att vården har ett ansvar att ge anhöriga stöd och vägledning, vilket betyder att man skapar en dialog mellan vårdpersonal och anhöriga eftersom det stöder vårdresultaten och de äldres hälsa och bidrar till de anhörigas delaktighet och hälsa (Erikson et al. 2018).

Närståendevård betyder att vård och omsorg sker i hemförhållanden med hjälp av närstående eller någon annan nära person. Enligt THL får 50 600 personer närståendevård (THL 2021). Det framkommer att många äldre få vård i sitt vanliga boende av sina närstående.

4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med lärdomsprovet var definiera personcentrerad vård och betydelsen av ett personcentrerat arbetssätt inom äldreården.

Frågeställningarna är:

1. Vad betyder ett personcentrerat arbetssätt inom äldreården?
2. Vilka fördelar finns i att arbeta personcentrerat inom äldreården?

5 METOD

5.1 Litteraturstudie och innehållsanalys

Metoden i detta arbete är en allmän litteraturstudie och innehållsanalys och det görs i form av en litteraturöversikt.

5.2 Litteraturstudie

Forsberg och Wengström (2013) beskriver litteraturstudien och konstaterar att den kan kallas litteraturöversikt, litteraturgenomgång eller forskningsöversikt. Forskningsprocessen börjar med en allmän litteraturgenomgång. (Forsberg & Wengström 2013 s. 25)

I en allmän litteraturstudie relateras och analyseras valda studier, men sällan på ett systematiskt sätt. I boken beskrivs att en systematisk litteraturstudie utgår från en tydligt formulerad fråga som besvaras systematiskt genom att identifiera, välja, värdera och analysera relevant forskning. (Forsberg & Wengström 2013 s. 27)

En systematisk litteraturstudie innebär att man systematiskt söker, kritiskt granskar och därefter sammanställer litteraturen inom ett valt ämne eller problemområde (Forsberg & Wengström 2013 s. 30). Det här arbetet bygger på förutsättningen att man har ett

tillräckligt antal studier av god kvalitet som kan utgöra underlag för bedömningar och slutsatser. (Forsberg & Wengström 2013 s. 26).

5.3 Innehållsanalys

Forsberg och Wengström beskriver det grundläggande arbetssättet i innehållsanalys. Det kännetecknas av att forskaren på ett systematiskt och stegvist sätt klassificerar en datainsamling för att lättare kunna identifiera arbetsmodeller och teman, där målet är att beskriva och kvantifiera specifika fenomen (Forsberg & Wengström 2013 s.151). Författarna berättar man kan utföra innehållsanalysen på olika sätt, vilka är:

- Steg 1. Att läsa igenom texten som ska analysera ett flertal gånger, för att få en uppfattning om arbetet.
- Steg 2. Vad handlar texten om? Ge utsagorna koder, till exempel sömn, smärta, oro, stress, illamående, ensamhet.
- Steg 3. Att knippa ihop koderna till kategorier till exempel fysiska funktioner, psykiska funktioner och sociala funktioner.
- Steg 4. Kan det man beskriver sammanfattas i ett eller flera teman? Teman är alltid en tolkning och kan formuleras till övergripande bilder och begrepp för att sammanfatta ett antal beskrivningar. Bilderna som är skapade kan vara likheter, skillnader, motsatser och hierarkiska nivåer, till exempel: livskvalitet.
- Steg 5. Att tolka och diskutera resultatet.

6 ETISKA FRÅGOR OCH FORSKNINGSETIK

Arbetet följer Arcadas principer för forskningsetik och god vetenskaplig praxis, vilket betyder att arbetet är ärligt, noggrant och beaktar etiken inom min yrkesmässig verksamhet (Arcada 2012)

God vetenskaplig praxis handlar om att iaktta ärlighet, omsorgsfullhet och noggrannhet i undersökningen, dokumenteringen och presentationen av resultaten och i bedömningen av andras undersökningar och resultat. Förutom denna goda vetenskapliga praxis handlar det om att man tillämpar etiskt hållbara dataansaffnings-, undersöknings-, och bedömningsmetoder. I arbetet ska man ta hänsyn till andra forskare och medstudenter genom att använda korrekta hänvisningar.

Studien eller undersökningen ska planeras, genomföras och rapporteras så att de krav som vetenskapliga metoder förutsätter uppfylls (Arcada 2012). På basis av undersökningen har jag sökt med möjliga söktermer i olika databaser. För de flesta sökord finns många ord som man ska sätta inom citationstecken när man söker eller så kan man kombinera de här termerna med orden OR eller AND.

I undersökningen använde jag svenska, engelska och finska i olika databaser för att finna svar på forskningsfrågorna. Jag satte ut citationstecken vid de här termerna med orden OR eller AND, som jag skall visa senare i exemplen. Sökord som användes för att få fram fulltext artiklar inom tidsramen 2018-2022:

- Patient-centered care
- Patient-centered nursing
- Patien-focus care
- Medical home
- Geriatric nursing
- Aged
- Elderly
- Seniors
- Relatives
- Family

- Nursing staff
- Care-givers

Databaser som användes:

Tidsram:

I databaserna letade jag med Academic Search Complete från listan. I första sökrutan skrev jag in ”geriatric nursing” och i rutan under *patient-centered or patient-centred or person-centred* dessutom skrollade jag lite längre ner och klickade på Scholarly (Peer reviewed) Journal. Sedan tryckte jag på Search då det kommer fram de 50 första artiklarna av allt som allt 11 251 artiklar. I spalten på vänster sida begränsades tidpunkten för artiklar från 1966 sedan begränsades de från år 2018 till 2022 och på samma ruta klickade jag på ”full text”. Då fick jag alltså de 50 första artiklarna av 9 281. Databaserna innehåller också information som inte är tillgänglig för läsning. Bara de som är i ”full text” är det. Eftersom forskningen förnyas i snabb takt så lönar det sig inte att använda gamla artiklar.

Jag har ökat sökningen på Academic Search Complete. Jag ändrade första sökfältet till ”geriatric nursing” OR ”elder care”, det andra fältet förblev *patient-centered or patient-centred or person-centred* och i det tredje fältet skrev jag in ”nursing staff”. Bland resultaten kan t.ex. artikel nr 6, ”I have the world’s best job’ – staff experience of the advantages of caring for older people”, vara till nytta. Här söker databasen på ett av orden som åtskiljs av OR i varje parentes, men något från varje parentes skall vara med. Det kom ett väldigt brett resultat med över 32 000 artiklar, så jag lade ännu till *AND geriatric* efter resten av sökorden. Sökresultaten var fortfarande enormt många, så här klickade jag i vänsterspalt på ”Subscribed journals”. Jag valde dessutom bara artiklar från 2021, och då är det 138 st kvar. Om man dessutom väljer ”research articles” blir det 85 st. kvar. Jag har också sökt CINAHL från databaslistan i Libguides. Där skrev jag i första rutan in *patient-centered* och databasen föreslog *patient-centered care or client-centered care or person-centered care* så jag valde det. I sökrutan under skrev jag in *elderly* och fick förslaget *elderly or aged or older or elder or geriatric*, som jag använde. Här kan jag tänka att man kan finna något nyttigt i artikel nr 2 bland resultaten (“A client-centered approach in home care for older persons – an integrative review”). Artiklarna valdes genom att läsa titeln och sammanfattningen.

7 ANALYS

De vetenskapliga artiklarna har jag analyserat enligt Forsberg & Wengström (2013) vilket har inneburit en analysprocess i tre steg. För att tydliggöra metoden valde jag en analysprocess i fem steg. Det första steget innebar att jag läste de valda artiklarna flera gånger för att bekanta mig med innehållet och förstå resultatet. Steg två innebar att jag läste igenom flera gånger och såg diskussionen mellan författarna, i detta steg urskilde jag olika områden i artiklarna som gick att koppla till vård ur ett personcentrerat perspektiv, detta för att tydliggöra områdena i artiklarnas resultat. I steg fyra lyfte ut jag de markerade områdena och gjorde en grov sammanställning på ett nytt dokument för att få en överblick över materialet som funnits. Det femte och sista steget innebar att jag skrev ett resultat till gemensamma avgränsade kategorier utifrån analysinnehållet.

8 INNEHÅLLSANALYSEN

I detta kapital redovisar jag resultatet för personcentrerad vård eller äldre personer som är i centrum för ett personcentrerat arbetssätt inom äldre vården. Materialet från 8 välformulerade artiklar är framlagt enligt innehållsanalysen och strukturerat i aspekter. Figuren nedanför visar antal artiklar per kategori.

Antal artiklar	Databas och sökord	Kategorier
1	SveMed+, Personcentrerad	Personcentrerad vård & kommunikation
1	Medic, Personcentrerad	Bemötande
2	Pubmed, Elderly patients, nursing	Äldre patient
1	Academic Search Complete (EBSCO), personcentred care or person-centered care or personcentered care or personcentered nursing or personcentred nursing,	förutsättningar
3	CINAHL with full text (EBSCO), Nursing, Geriatric Nursing	Förutsättningar

Figur 1. Antal artiklar per kategori.

9 RESULTAT

För att förtydliga resultaten för läsaren, har ordet klient eller patient använts för ordet person. Anledning är att det hjälpt i undersökningen och tack vare det ordet har jag hittat mera information till mitt arbete. De flesta studierna har talat om person för att en människa är en person inte objekt eller ett subjekt. Resultaten har jag skrivit ut ifrån de insamlade utvalda artiklarna.

För att undvika ett alltför brett arbete behövs avgränsningar, detta inkluderar och syftar på och en viss mängd av studier. Forskningsfrågorna är konkreta och styr arbetet i en viss riktning. Avgränsningar i detta arbete är att det bara är en allmän studie som handlar om personcentrerat perspektiv inom äldreomsorg.

9.1 Artikelanalys

Allt som allt analyserade jag tio artiklar med tre kännetecken som beskriver begreppet personcentrerat perspektiv inom äldreården för sjukskötaren i ett omvårdnadsperspektiv. De kategorierna är personcentrerad vård & kommunikation, bemötande och förutsättningar- underkategorier som kom fram var att respektera patienten, att kommunicera och informera patienten på rätt sätt. Också bemötande och förutsättningar fanns med.

9.2 Personcentrerad vård & kommunikation

Andelen äldre i befolkningen ökar i hela världen, särskilt snabb är tillväxten av befolkningen i åldern 65 år. Det är en stor utmaning för vårdpersonal att hjälpa och främja äldre människor att upprätthålla optimala hälsotillstånd. Detta har varit särskilt varit utmanande för ett antal äldre personer med flera hälsoproblem. Den här gruppen har ökat i takt med att befolkningen åldrats. Å andra sidan har äldre personer uppmuntrats att hantera sina komplexa hälsotillstånd och på det sättet har en förbättring i egenvård bland äldre vuxna blivit en av vårdgivares prioritering nationellt och internationellt (Kim & Oh).

I sin artikel beskriver författarna (Kim & Oh 2020) att hälsokompetens bland äldre tydligt visat att äldre personer har svårigheter, som kan påverka deras förmåga, egenvård och hälsotillstånd. Det är kognitiva funktionsnedsättningar, vilket innebär minskad minnesfunktion och hälsoförmåga. Det individuella hälsotillståndet kan påverkas av olika faktorer. (Kim & Oh 2020).

Författarna skriver vidare att en äldre person med flera sjukdomar inte är så lätt genast diagnostisera rätt. Det betyder att vårdpersonalen behöver veta, förstå och följa med äldre personer för att ta reda på vilka funktionsförmågor de har. Varje vårdare ska ha professionell vårdkunskap och yrkeskunnande för att kunna förbättra och upprätthålla äldres funktionsförmåga. För att kunna förbättra kunskapen inom det här området, behövs det utbildning eftersom patientutbildning eller rådgivning ges av vårdgivare.

Det som skall fördjupas är pedagogisk kommunikation, som spelar en stor roll och leder till att klient och vårdare får en uppfattning om varandra. På det sättet kan vårdaren hjälpa till och främja äldre människors möjlighet att följa med och sköta sitt hälsotillstånd. I vårdprocessen har kommunikationen en form som vårdpersonal ska eftersträva. Personcentrerad vård ska genomföras på rätt sätt och vara tillgänglig för den person som behöver stöd. För klienternas egenvård och hälsoproblem hjälper kommunikationen beslutfattandet om vård. Vårdstatistik visar personcentrerad vård för patientupplevelse som väsentliga mått för vårdkvalitet och två andra viktiga utvärderingar från vården är kommunikation och utbildning. Kommunikation mellan patient och läkare har visat sig ha en betydelsefull inverkan på patientresultat och patientens adekvata sjukvårdsanvändning.

Koo et al. (2016) betonar att kommunikationen förbättras när man talar långsamt, använder ett lätt språk, begränsar meningarna till 2 eller 3 meddelande åt gången. Därtill ska man bekräfta, kolla upp att patienten förstår vad som sägs. Klarspråket ska man tala och undvika komplicerat ordförråd och komplicerade meningsstrukturer så att patienten har förstått det som är viktigt att veta om hälsan. (Koo et al. 2016)

9.3 Bemötande

Ett antal teorier har presenterats över tid, var och en med egna förklaringar kring omvårdnadsfenomen. Omvårdnadsteorier ger de kunskapsbaser som är nödvändiga för att beskriva omvårdnads natur, såväl som omvårdnadens bidrag till vården (Landers & McCarthy 2007).

Landers & McCarthy beskriver att främjande av sjuksköterskors bidrag till hälso- och sjukvården är av stor betydelse för sjuksköterskor och pedagoger världen över, och för den pågående utvecklingen inom yrket. Artikeln beskriver en modells innehåll som berättar om en persons, hälsa och miljö och omvårdnad. Författarna fortsätter med följande utvärderingskriterier som beaktas med logikkongruens, generering av en teori och modellens trovärdighet. Personen ska ses ur ett humanistiskt filosofiskt perspektiv och tar upp att människor inte ska behandlas som medel för att uppnå ett mål, utan snarare som målet i sig självt. Det betyder att personen skall vara sig själv och bemötas med respekt och värdighet.

Att bemöta människor med respekt och värdighet visar att personen är i centrum i omvårdnaden. Vårdens fokus är människan och situationerna de befinner sig i och inte bara sjukdomsprocessen. När man tar hänsyn till de här aspekterna leder det till en miljö där människan känner frihet och vänlighet. Landers & McCarthy skriver om personcentrerad omvårdnad och menar att äldre personer är unika och behöver respekteras, bemötas vänligt. Vårdaren behöver vara lyssnande, och skapa en trygg miljö för äldre människor, kommunicera, vara pålitlig och empatisk. Det behöver finnas en vårdperson för en äldre person (Landers & McCarthy 2007 s.79).

9.4 Förutsättningar

McCormack & McCance (2010) beskriver sjukskötarens förutsättningar i sin artikel. Förutsättningar som fokuserar på sjukskötarens egenskapers betydelse är att vara professionell och ha förmåga att utveckla sina kunskaper, kunna utveckla mellanmänskliga och sociala färdigheter, vara lojal i sitt arbete, kunna utföra och värdera arbetet på bästa sätt samt ha en god självkänedom.

Artikeln beskriver professionell förmåga, betonar sjukskötarens kunskaper och färdigheter att fatta beslut, sätter fokus på vården och ifrågasätter såväl medicinska som medicintekniska vårdaspekter. Sedan tar artikeln upp sociala och mänskliga färdigheter för att det spelar en stor roll för sjukskötarens yrkesroll (McCormack & McCance 2010 s .3–4).

9.5 Diskussion

Syftet med det här arbetet var att fördjupa sig i personcentrerat perspektiv i äldreomsorg. Forskningsfrågorna var:

1. Vad betyder ett personcentrerat arbetssätt inom äldreomsorgen?
2. Vilka fördelar finns i att arbeta personcentrerat inom äldreomsorgen?

Resultatet baserar sig på en allmän litteraturstudie.

9.6 Resultatdiskussion

I resultatet kom fram att personcentrerad vård för sjukskötare i ett omvårdnadsperspektiv framför allt innebär att varje person har ett individbehov i centrum för omvårdnaden och omvårdnaden måste formuleras specifikt för varje enskild individ. I alla artiklar betonas begreppet personcentrerad vård för sjukskötare i ett omvårdnadsperspektiv var man sätter individen i centrum.

I mitt arbete framgår att det finns oklarhet i begreppet personcentrerad omvårdnad i äldreomsorgen, vad det innebär för sjukskötare i ett omvårdnadsperspektiv. Denna studie visar en förklaring till vad begreppet innebär för sjukskötare men det behövs ett tydligt gemensamt beslut från hälso- och sjukvården om vad begreppet skall innehålla och hur en sjukskötare ska utföra i praktik.

9.7 Metoddiskussion

För mitt arbete hade jag valt en allmän litteraturstudie som metod. Metoden var lämplig för att jag ville få svar på min forskningsfråga med hjälp av befintlig forskning.

Enligt Henricson (2012 s. 472) kan forskaren skapa kunskap om ett valt problem med litteraturen som grund. Ett stort och brett forskningsarbete som är meningsfullt och omfattande är alltför tidskrävande för examensarbete.

Artiklarna till min analys har jag letat fram via vetenskapliga databaser. Vid sökningen användes olika sökord och kombinationer av dem. Att använda sig av bara ett sökord som till exempel nursing eller sjukskötare gav ett stort antal sökträffar. För att få ett hanterbart material av gränsade jag sökresultaten och kombinerade olika sökord. Jag använde mig av sökoperatören AND.

De flesta artiklar som hittades för mitt arbete i databaserna var väsentliga även om artiklarna var på olika språk, svenska och engelska, och forskningarna var gjorda i något annat land än Finland. Det skulle ha varit intressant att hitta mera studier gjorda i Finland eftersom det skulle ge en tydligare bild över hur äldrevården fungerar och hur den eventuellt skulle förbättras för att främja ett personcentrerat perspektiv inom äldrevården. Att de flesta artiklarna är skrivna på engelska kan också ge upphov till feltolkningar likaså kan samma ord betyda flera saker beroende på kontexten.

Databaserna innehåller en stor mängd artiklar. Eftersom jag hade begränsat mina sökningar till att endast omfatta artiklar som jag hade gratis tillgång till i full text, så fanns det ytterligare många artiklar som hittades med hjälp av sökorden, men som jag inte kunde läsa.

Det här arbetet har varit väldigt lärorikt och givande för lärandet om personcentrerat perspektiv inom äldrevården. Ur studien framgår att klientbemötande, där respekt, lyssnande och kommunikation ingår är ett viktigt arbetssätt för vårdare som dygnet runt sköter personer oberoende av ålder.

10 KÄLLOR

- Arcada, 2012, *God vetenskaplig praxis i studier vid Arcada*. Tillgänglig: https://start.arcada.fi/system/files/media/file/2019-06/god_vetenskaplig_praxis_i_studier_vid_arcada.pdf Hämtad: 04.11.2022
- Dys, S., Tunalilar, O., Hasworth, S., Winfree, J., 2022, *person-centered care practices in nursing homes: staff perceptions and the organizational environment*. Tillgänglig: <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0197457221003712?token=53611A464AD35F8676E0F4D3DA0298692A051623A6B41D4201CC71FD1D5F92433E1B3250DF290899578FEB626ED224DB&originRegion=eu-west-1&originCreation=20220523134734> Hämtad 04.04.2022
- Eriksson, K., 2018, *Vetenskapen om vårdandet: Om det tidlösa i tiden*. Hämtad: 04.10.2021
- Erikson., J., Strömblad, A., Andersson, M. & Beck, I., 2018. Tillgänglig: <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:1204901/FULLTEXT01.pdf> 01.09.2021
- Findikator, 2020, *Åldersstruktur*. Tillgänglig: <https://findikaattori.fi/sv/14> Hämtad: 30.09.2020.
- Finlex, 2020
Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1992/19920785?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=patientens%20anhörig> Hämtad: 29.09.2020
- Forsberg, C. & Wengström, Y., 2013, *Att göra systematiska litteraturstudier: värderingar, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. Hämtad :30.09.2020
- Haugland, B. & Giske, T., 2021, *Nursig student explore meaningful activities for nursing home residents: enlivening the residents by cultivating their spark of life*.
Tillgänglig: <https://web-p-ebsohost-com.ezproxy.arcada.fi:2443/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=10&sid=bb7d9f11-3694-43ee-85bd-442360183b51%40redis> Hämtad :29.09.2021
- Henricson, M., 2012, *Vetenskaplig teori och metod*. Hämtad:30.10.2021
- Institutet för hälsa och välfärd, 2020, *Situationen inom äldreomsorgen runtom i Finland*.
Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/aldre/fungerande-aldreomsorg/situationen-inom-aldreomsorgen-runtom-i-finland> Hämtad: 30.09.2020
- Jegermalm, M., Malmberg, B. & Sundström, 2013, *Anhöriga äldre angår alla*.
Tillgänglig: <http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:1059390/FULLTEXT01.pdf>
Hämtad: 30.08.2021
- Kirkevold, M., 2010, *Geriatrisk omvårdnad*, 2 uppl., Liber. Hämtad:30.07.2022

- Koo., L., Horowitz, A., Radice, S. & Wang, M., 2016, *Nurse practitioners use of communication techniques: results of a Maryland Oral health literacy survey*. Tillgänglig: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4713077/> Hämtad:04.04.2022
- Kim, M. & Oh, S., 2020, Nurses perspectives on health education and health literacy of older patients. Tillgänglig: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7558471/> Hämtad: 04.04.2022
- Landers, M. & Mc Carthy, G., 2007, *Person-centered nursing practice with older people in Irland*. Tillgänglig:<https://journals-sagepub-com.ezproxy.arcada.fi>: 2443/doi/pdf/ 10.1177/0894318406296811 Hämtad : 05.05.2022
- McCormack, B., & McCance, T., 2010., Tillgänglig: <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.arcada.fi:2443/lib/arcada-ebooks/reader.action?docID=547202&query=person-centred+Nursing> Hämtad: 05.05.2022
- Pakkonen, M., Stolt, M., Charalambous, A., & Suhonen, R., 2021, *Continuing education interventions about person-centered care target for nurses in older people long-term care: a systematic review*. Tillgänglig: <https://web-p-ebshost-com.ezproxy.arcada.fi:2443/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=28&sid=39d13de4-56b2-4b8b-af96-dd4b6432942f%40redis> Hämtad: 30.07.2022
- Svensk sjuksköterskeförening, 2010, *Personcentrerad vård*. Tillgänglig: <https://www.swenurse.se/download/18.21c1e38d1759774592615393/1605100833382/Personcentrerad%20v%C3%A5rd.pdf> Hämtad: 30.06.2022
- Svensk sjuksköterskeförening, 2022, *Etiska koden*. Tillgänglig: <https://www.swenurse.se/nyheter-och-opinion/aktuellt/nyheter/2022-08-22-nu-ar-icns-nya-etiska-kod-oversatt-till-svenska> Hämtad:04.04.2021
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2019, *Tuloksia*. Tillgänglig: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/asla/tuloksia> Hämtad: 30.09.2020
- THL, 2021a, *Äldre – föränderlig äldreomsorg*. Tillgänglig : <https://thl.fi/sv/web/aldre/foranderlig-aldreomsorg/narstaendevard-och-familjevard> Hämtad: 04.04.2021
- THL, 2021b, *Äldre - Välbefinnande för äldre*. Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/aldre/valbefinnande-for-aldre> Hämtad:30.09.2020
- Vårdhandboken, 2020a, *Humanistisk människosyn*. Tillgänglig:<https://www.varldhandboken.se/arbetsatt-och-ansvar/bemotande-i-varld-och-omsorg/bemotande-i-varld-och-omsorg-vardegrund/oversikt/> Hämtad:29.09.2020
- Vårdhandboken, 2020b, *Personcentrerad vård*. Tillgänglig: <https://www.varldhandboken.se/arbetsatt-och-ansvar/bemotande-i-varld-och->

omsorg/bemotande-i-var-d-och-omsorg-vardegrund/personcentrerad-var-d/
Hämtad:29.09.2020

World Health Organization, 2020, *What is healthy Ageing?* Tillgänglig:
<https://www.who.int/ageing/healthy-ageing/en/> Hämtad:30.09.2020

